

وضعیت اعتبارات ارزی و نحوه اعزام دانشجویان اعلام شد

نفر از دانشجویان دکتری داخل از این فرصت استفاده نموده‌اند که ۲۱۰ نفر آنها در سال ۸۱ از این امکان بهره‌مند شده‌اند. در گروه‌های حتی مهندسی و علوم پایه بیشترین استقبال برای استفاده از دوره فوق بوده است و دانشجویان گروه علوم انسانی کمترین بهره را از این دوره‌ها برده‌اند در هر صورت تقویت این دوره‌ها از اولویتهای جدی وزارت علوم می‌باشد.

با توجه به هزینه‌های سنگین اعزام دانشجویان، وضعیت مراجعت دانشجویان بورسیه و پی‌گیری تعهدات آنان چگونه بوده است؟

به اعتقاد من باید برای انسان‌ها شرایطی فراهم باشد که به اختیار خود محل کار و زندگی خود را انتخاب کنند، این یک اصل اولیه حقوق انسانی است و کسی را نمی‌توان مجبور کرد در جایی زندگی کند که مورد دلخواش نیست. اما در این میان این تکلیف نیز باید وجود داشته باشد فردی که به کشور و مردم خود مدیون است و بدهی دارد باید آن را جبران و پرداخت کند به عبارتی پرداخت حقوق دیگران نیز جزء وظایفی است که انسان‌ها باید نسبت به آن توجه داشته باشند پس ما از یک طرف حق زندگی داریم از طرف دیگر تکلیف رعایت حقوق مردم را. بنابراین سپردن تعهد برای بازگشت به کشور از جمله تکالیف و حقوقی است که دانشجویان باید نسبت به رعایت آن اقدام کنند. او باید به کشورش باز گردد تا به مردم خود خدمت کند. و اگر هم مایل نیست باید میزان بدهی خود را بپردازد و بعد در هر کجا که خواست زندگی کند. اگر دانشجویی به خارج از کشور رفته و تحصیلاتش را به پایان رسانده و مراجعت نکرده و مایل هم نیست مراجعت کند این فرد موظف است در اولین فرصت میزان بدهی‌های خود را به دولت پرداخت نماید. بعد در هر کجا که می‌خواهد برود زندگی کند. البته طبیعی است که انتظار ما این است که این سرمایه

شهریه‌های تحصیلی دانشگاه‌های خارج و ترغیب دانشجویان جهت اعزام به کشورها و دانشگاه‌های بدون شهریه (بدون از دست دادن کیفیت تحصیلی) امیدواریم با اعمال سیاست‌های فوق بتوانیم کلیه کسانی را که طی سالهای گذشته جهت اعزام پذیرفته شده‌اند بدون محدودیت بیشتر جهت تحصیل اعزام نمائیم.

با توجه به عدم برگزاری آزمون اعزام وضعیت اعزام دانشجویان به خارج چگونه خواهد بود؟

گشایش دوره‌های دکتری در داخل کشور و پررنگ شدن پژوهش در دانشگاه‌ها ضرورت بازنگری در شیوه‌های ارتباط علمی با مراکز دانشگاهی و تحقیقاتی خارج از کشور را ایجاب می‌نماید. از سوی دیگر رشد چشمگیر دانشگاه‌ها در جهت استقلال و اداره امور دانشگاه توسط خود دانشگاه اقتضا می‌کند خود دانشگاه‌ها که بدنه اصلی وزارت علوم را تشکیل می‌دهند نقش تعیین کننده را در توسعه روابط علمی، خارج از کشور داشته باشند. به همین جهت برنامه اصلی عبارت از واگذار کردن برنامه ریزی جهت تامین هیات علمی مورد نیاز هر دانشگاه به خود دانشگاه است. اعم از اینکه نیروی مورد نیاز خود را از داخل و از طریق دکترای مشترک تامین نماید و یا بطور کامل دانشجوی بورسیه اعزام نماید. پیش بینی می‌شود در آینده برنامه توزیع اعتبارات به دانشگاه‌ها و واگذاری مدیریت هزینه آن برای تامین بهتر و بیشتر هیات علمی مورد نیاز خود به دانشگاه‌ها و واگذار می‌گردد.

البته نباید نسبت به اعزام‌های کوتاه مدت تحقیقاتی غفلت نمود. اقدامات اساسی در اداره کل بورس جهت تسهیل در گردش کار و تحقق این دوره‌ها انجام شده است که بزودی دستور العمل مربوطه با اطلاعات کامل منتشر خواهد شد. قابل ذکر است که در سالهای ۷۵ تا انتهای ۸۱، ۶۰۵

وضعیت اعتباری ارزی و تعهدات و پیگیری آن و روند رو به رشد دانشجویان ایرانی در خارج از کشور از جمله موضوعاتی است، که اداره کل بورس و امور دانشجویان خارج با جدیت تمام در صدد رفع مشکلات مربوط به آن هاست. برای کسب اطلاعات بیشتر در این باره با آقای دکتر فرهاد رحمتی مدیر کل اداره بورس و امور دانشجویان خارج مصاحبه‌ای انجام داده‌ایم که مشروح آن را در زیر می‌خوانید:

وضعیت اعتبارات ارزی اعزام در سال ۱۳۸۲ چگونه است؟

در سال ۱۳۸۲ به دلایل مختلفی از جمله تک نرخی شدن ارز با کاهش اعتبارات ارزی مواجه بوده و هستیم. به طوری که در ابتدای سال قادر به اعزام دانشجوی بورسیه به خارج نبودیم و حتی نسبت به توانایی پرداخت مقرری ارزی و شهریه دانشجویان موجود هم تردید داشتیم. قابل توجه است که در سال ۸۱ مصرف ارزی جهت اعزام دانشجوی به خارج ۲۰ میلیون دلار برای تامین هزینه‌های تحصیلی و زندگی نزدیک به ۱۲۰۰ دانشجوی بورسیه هزینه شده است و برای سال ۸۲ اعتبار ارزی ۱۸ میلیون دلار پیش بینی شده است که اداره کل بورس علاوه بر تلاش برای رفع کمبود موجود و تامین کسری ارزی از طریق سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و بخش‌های متولی در وزارت علوم ناچار شده است محدودیتهایی را اعمال نماید از جمله:

۱- عدم تمدید بورس کسانی که موفق به اعزام در مهلت قانونی خود نشده‌اند.
۲- ترغیب برای ادامه تحصیل در داخل کشور و ایجاد زمینه مناسب جهت جذب دانشجویان دکتری در دوره‌های داخل و نیز کمک به دانشگاه‌ها برای دادن پذیرش به دانشجویان بورسیه تبدیل خارج به داخل.
۳- کاهش هزینه‌ها از طریق کنترل

شد. در حال حاضر مشکلات دیگری از قبیل عدم جایابی، مشخص نبودن محل خدمت و... وجود دارد ولی با این حال سعی می شود که مشکلات دانشجویان مراجعه کننده سریع تر رفع شود.

با توجه به روند رو به رشد دانشجویان ایرانی در خارج از کشور آیا اداره کل بورس و امور دانشجویان خارج نسبت به مشکلات آنها توجهی دارد؟

برای پاسخ این سوال بد نیست که اشاره ای به دانشجویان غیر بورسیه ایرانی خارج از کشور داشته باشیم. تعداد دانشجویان بورسیه به کل دانشجویان ایرانی در خارج از کشور به ده درصد هم نمی رسد. به عبارتی تعداد دانشجویان آزاد (غیر بورسیه) نسبت به دانشجویان بورسیه بسیار زیاد است. در برخی از کشور تعداد دانشجویان بورسیه ما ۱۰۰ تا ۱۵۰ نفر هستند، در حالی که تعداد دانشجویان غیر بورسیه به حدود ۲۰۰۰ نفر می رسد. یعنی صد نفر نسبت به دو هزار نفر، رقم بسیاری کمی است در کانادا، هند، روسیه و... چنین شرایطی را داریم. در واقع حدود پنج درصد دانشجوی بورسیه و ۹۵ درصد دانشجوی آزاد (غیر بورسیه) در خارج داریم. البته دانشجویان آزاد خود نیز دسته بندی شده اند، عده ای از مقطع لیسانس به بعد هستند تعدادی از دیپلم تا لیسانس هستند. برخی نیز از دانشگاه های خارجی بورس تحصیلی گرفته اند که هر کدام مشکلات خاص خود را دارند. مثلا عده ای قبل از سن سربازی به خارج مانند ارمنستان رفته اند و حالا به دلیل مشکل سربازی نمی توانند به کشور بازگردند که در نتیجه با مشکلات از این قبیل روبرو هستند یا این که مشکلات تامین مخارج زندگی، گرفتاری در دام موسسات غیر قانونی اعزام دانشجو، مشکلات امنیتی و... دارند. باز با این وجود اداره کل بورس درصد رفع مشکلات آن ها در آمده است. مثلا در سال ۸۲ برای حدود ۲۸۰ نفر از این افراد که قبل از سن سربازی به خارج رفته اند و حالا به خاطر مشکل سربازی نمی توانند به کشور بازگردند معرفی نامه گرفته است و این امر نشان دهنده روند رو به رشد تعداد دانشجویان ایران در خارج است و این اقتضا می کند تا مطالعات جدیدی در زمینه مشکلات دانشجویان خارج بکنیم.

می کنیم تا افرادی که به وزارت علوم تعهدی دارند بدون هیچ مشکلی به کشور بازگردند و مشکلات خود را رفع کنند و سپس برگردند.

احساس می کنیم که اگر آن ها به کشور بازگردند و با دانشگاه ها و مراکز آموزشی دیدار و ملاقات کنند و از نزدیک مسایل علمی در آن جا را مشاهده کنند برای ماندن در داخل کشور ترغیب خواهند شد و اگر بر اثر تبلیغات سوء دچار ذهنیت منفی نسبت به دانشگاه های داخلی شده اند با این مشاهدات نگرش آن ها عوض خواهد شد.

در سال های اخیرا میزان مراجعت دانشجویان به کشور در چه حدی بوده است؟

خوشبختانه در این اواخر مراجعت خیلی خوب بوده است و در مجموع وضعیتی ناهنجار نداشته ایم و طبیعی می دانیم که برخی از دانشجویان بنا به دلایل خاص خود به کشور باز نمی گردند ولی در هر صورت ما دیده ایم که بسیاری از آن ها بدون کمترین مشکل به کشور بازگشته اند و البته نباید ناگفته گذاشت دانشجویانی که وقتی به کشور باز می گردند در ابتدای مراجعت، با مشکلات زیادی از جمله مشکلات اداری روبرو هستند. مثلا اخیرا به یک دانشجو نامه ارسال کردیم که چرا نمی آیی تکلیف خود را روشن کنی؟ پس از ۱۵ روز جواب داده که من دو سال پیش برگشته ام ولی دانشگاه هنوز حکم استخدام من را نزده است. به هر حال اگر در دانشگاه های ما برای دانشجویان بازگشتی، اطمینان شغلی بوجود بیاید مشکل اصلی عدم بازگشت رفع خواهد شد. اگر دانشجو پس از فارغ التحصیلی و مراجعت به کشور تامین شغلی را احساس نکند دلسرد خواهد

گذاری که برای دانشجویان اعزامی صورت گرفته به کشور بازگردد و افراد به خدمات خود ادامه دهند. او پس از پرداخت بدهی هایش تعهدی نخواهد داشت و در انتخاب محل زندگی آزاد خواهد بود.

اداره کل بورس در تحقق این امر چه اقداماتی انجام می دهد؟

اخیرا اداره کل بورس و امور دانشجویان خارج با بخش های مختلف هماهنگی های کافی و لازم را انجام داده از جمله تلاش کرده تا با بخش های مالی، حقوقی و... وزارت علوم تحقیقات و فناوری هماهنگی لازم در جهت رفع مشکلات تعهدات دانشجویان بورسیه انجام گیرد. بنابراین اگر دانشجوی بورسیه بی نمی خواهد به کشور بازگردد. باید از همان ابتدا تکلیف خود را روشن سازد، تا به موقع مسایل مربوط به او حل و فصل شود. تا این لحظه هماهنگی های لازم با امور مالی وزارت علوم انجام گرفته تا در اولین فرصت میزان بدهی های افراد مذکور را مشخص کند، با دفتر حقوقی نیز هماهنگی های لازم به عمل آمده تا پیگیری های حقوقی و قضایی را انجام دهد. به طور کلی اداره کل بورس توانسته در اولین فرصت تکلیف خود دانشجو را در زمینه بازگشت و یا عدم بازگشت مشخص کند. از سوی دیگر قبلا خدماتی از قبیل اعطای تسهیلات برای ورود و خروج به کشور داده نمی شد اما حالا این مشکل نیز رفع شده است و دیگر محدودیتی از سوی وزارت علوم برای ورود و خروج دانشجوی متعهد صورت نمی گیرد و اگر مراجع قضایی به این امر مبادرت کنند، این امر به رای آن مراجع مربوط است نه به وزارت علوم، حتی ما تشویق و ترغیب